

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH

| 1919-1920-1921

*Wyzwolim
swe Śląsko kochane!*

 ARCHIWA
PAŃSTWOWE
ARCHIWUM PAŃSTWOWE W OPOLU

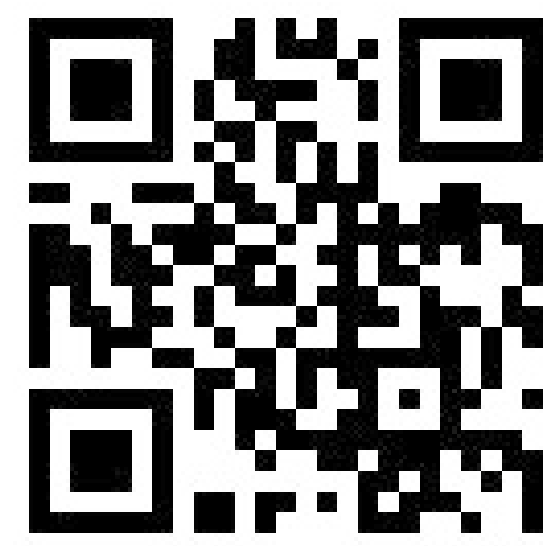
www.powstancyslascy.pl

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

Zeskanuj kod i wejdź na stronę!

Wyzwolim swe Śląsko kochane!

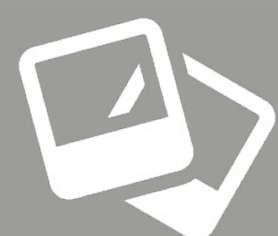
Edukacja

Oparte na faktach

Znajdź powstańca

Wirtualny album

Projekt organizowany jest w ramach obchodów Stulecia Archiwów Państwowych objętych:

Patronatem Narodowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Andrzeja Dudy
w Stulecie Odzyskania Niepodległości

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Patronatem Honorowym Wiceprezesa Rady Ministrów,
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
prof. dr. hab. Piotra Glińskiego

niepodległa

100 ARCHIWA
PAŃSTWOWE.

Projekt realizowany w ramach obchodów stulecia
odzyskania niepodległości oraz odbudowy polskiej państwowości

O PROJEKCIE

Inspiracją do stworzenia portalu internetowego www.powstancyslascy.pl i związanej z nim wystawy były obchody „Roku Powstań Śląskich” w 2019 r., które zbiegły się ze 100-leciem powołania sieci archiwów państwowych w odrodzonej Ojczyźnie. Dwa pozornie odległe od siebie wydarzenia, połączył jeden – jakże istotny mianownik. Jest nim miłość do Polski. Miłość będąca inspiracją do działania zarówno dla tych, którzy zdecydowali się chwycić za broń, by walczyć o przyłączenie Śląska do Niepodległej, jak i dla tych, którzy, świadomi dokumentacyjnego bagażu dziejów, budowali zręby polskiej sieci archiwalnej.

Celem portalu jest przybliżenie bogactwa informacji, skrywanego w materiałach archiwalnych, które dzięki postępowi technologicznemu są dziś dostępne dla każdego i w każdym niemal zakątku świata. Jesteśmy przekonani, że upowszechnianie wiedzy o skarbach pamięci wspólnej przeszłości Polaków, których depozytariuszami jesteśmy jako pracownicy archiwów, przyczyni się do kształtowania społeczeństwa świadomych obywateli.

Projekt obchodów rocznic powstań śląskich w archiwach państwowych zainicjowany przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych i przewidziany do realizacji w latach 2019-2021 koordynują wspólnie pracownicy archiwów państwowych w Opolu i Katowicach.

Portal www.powstancyslascy.pl jest systematycznie wzbogacany o nowe treści.

Mamy przyjemność poinformować, że w 13. edycji plebiscytu Wydarzenie Historyczne Roku 2019 r. prezentowany portal zdobył główną nagrodę w kategorii „Edukacja i media”.

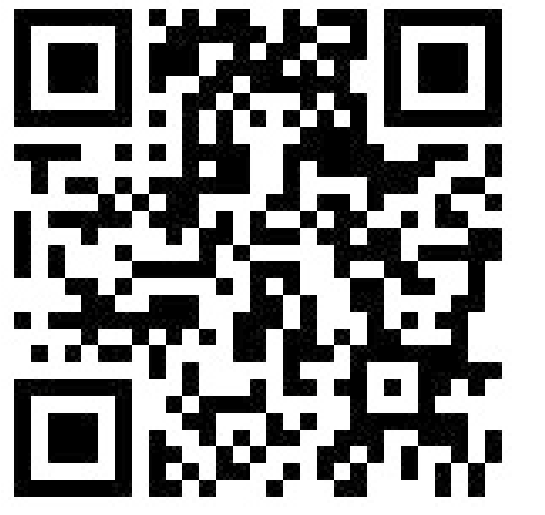

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

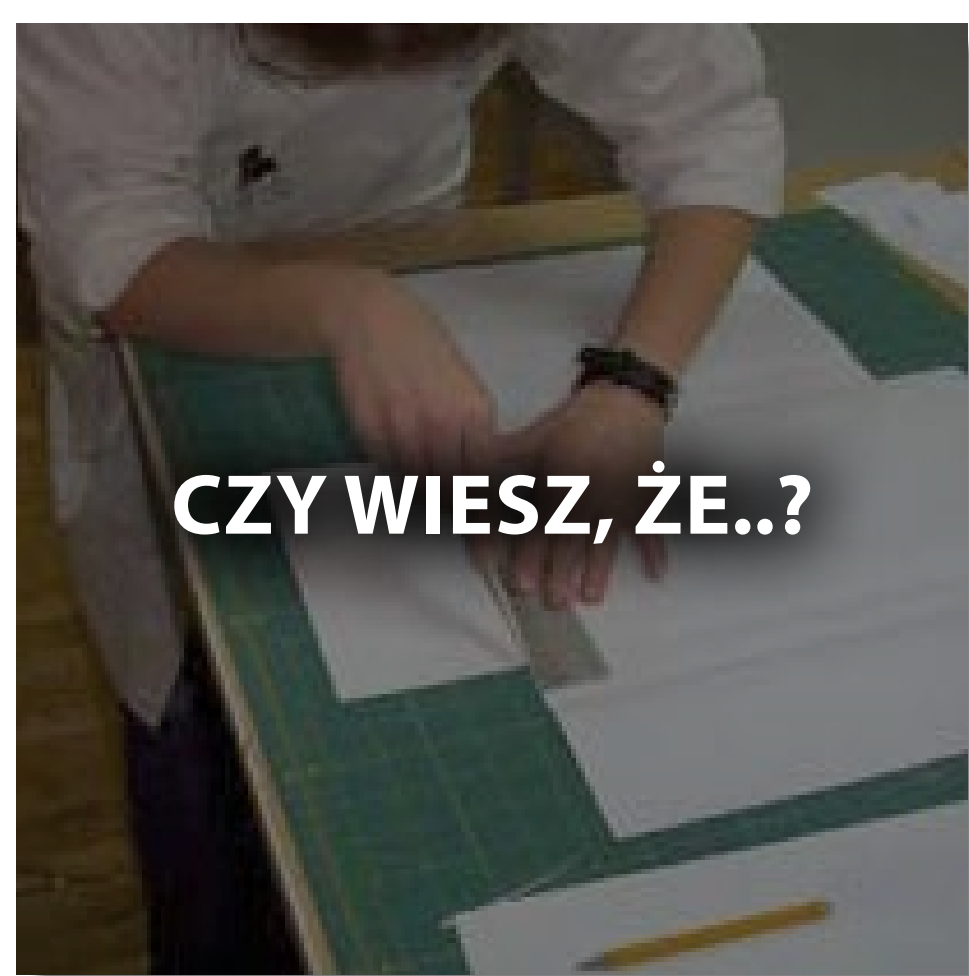

Zeskanuj kod i wejdź na stronę!

EDUKACJA

Przypomnij sobie ważne daty w dziejach powstań. Poznaj historię akt, które „wymigrowały” do Ameryki. Zobacz wystawę przygotowaną przez katowickich archiwistów. Pobierz scenariusze lekcji i karty do gry historycznej.

CZY WIESZ, ŻE..?

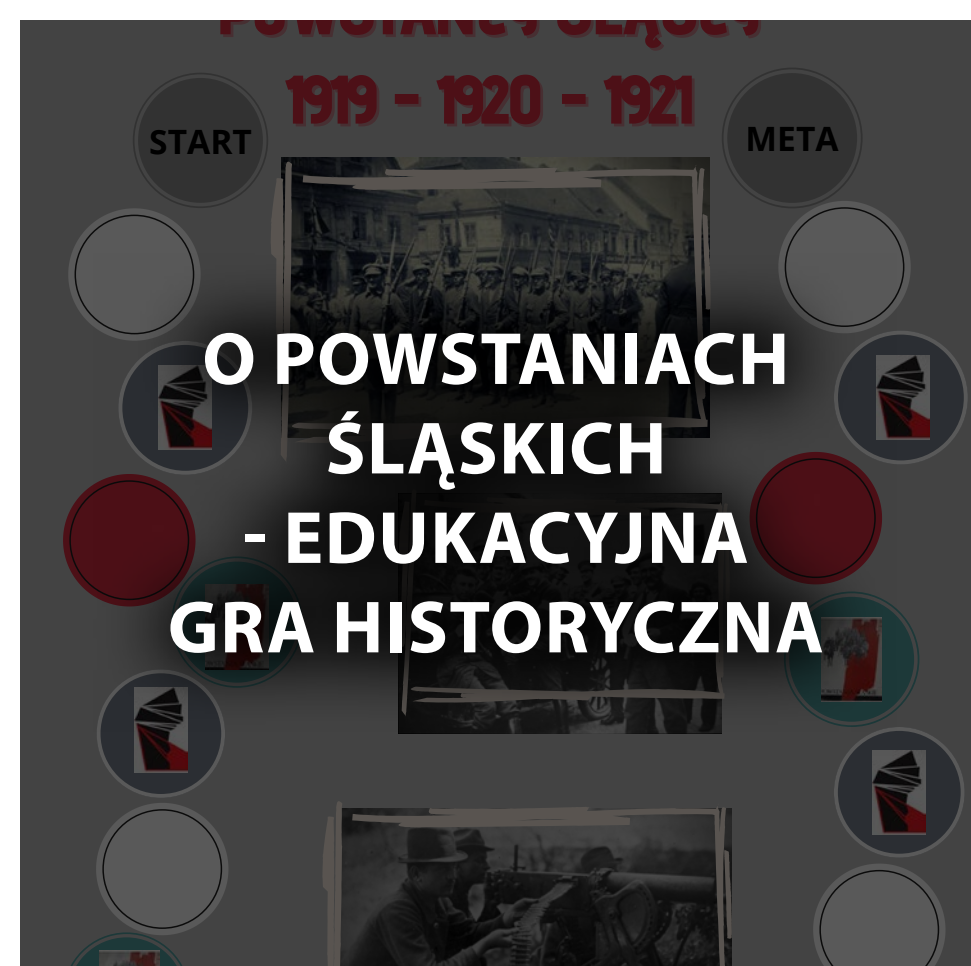

ŚLĄSK
BYŁ
POLSKI
- BĘDZIE
POLSKI
- BĘDZIE
POLSKI!

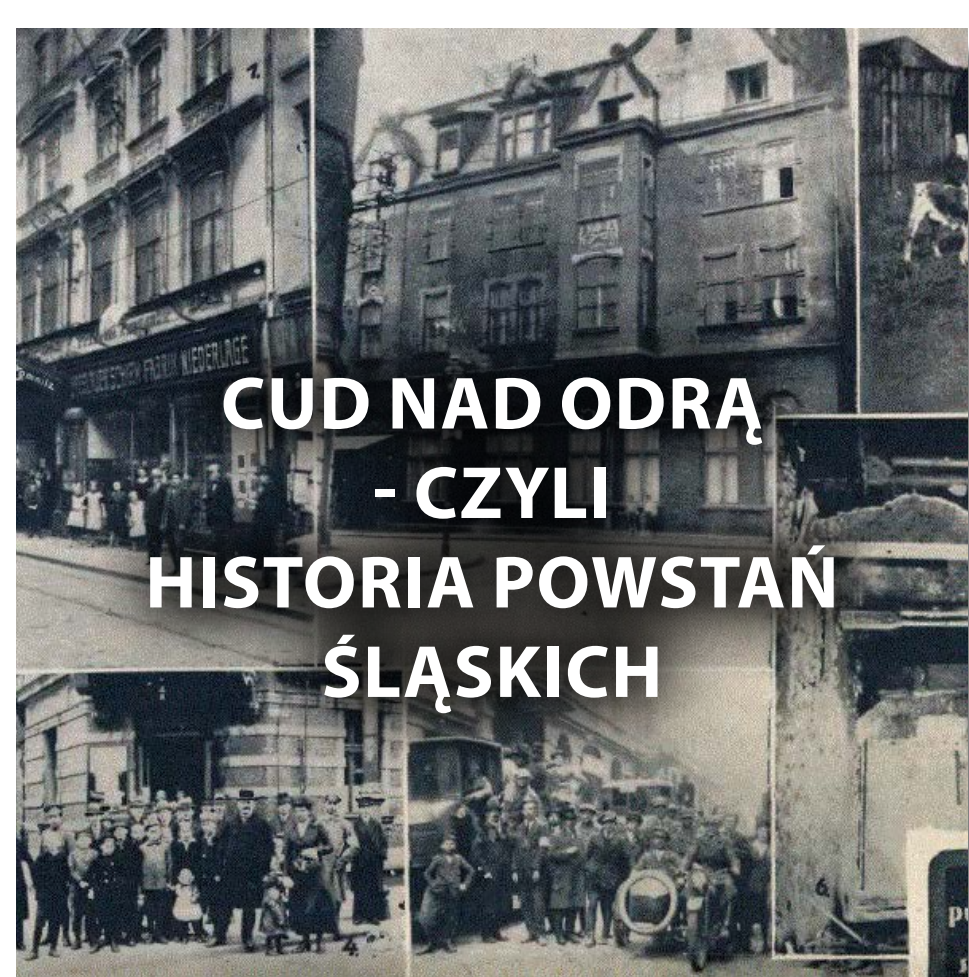
Opracował: prof. zw. dr hab. Ryszard Kaczmarek

STRONA PEŁNA FAKTÓW,
CZYLI POWSTAŃCZY
ESCAPE ROOM

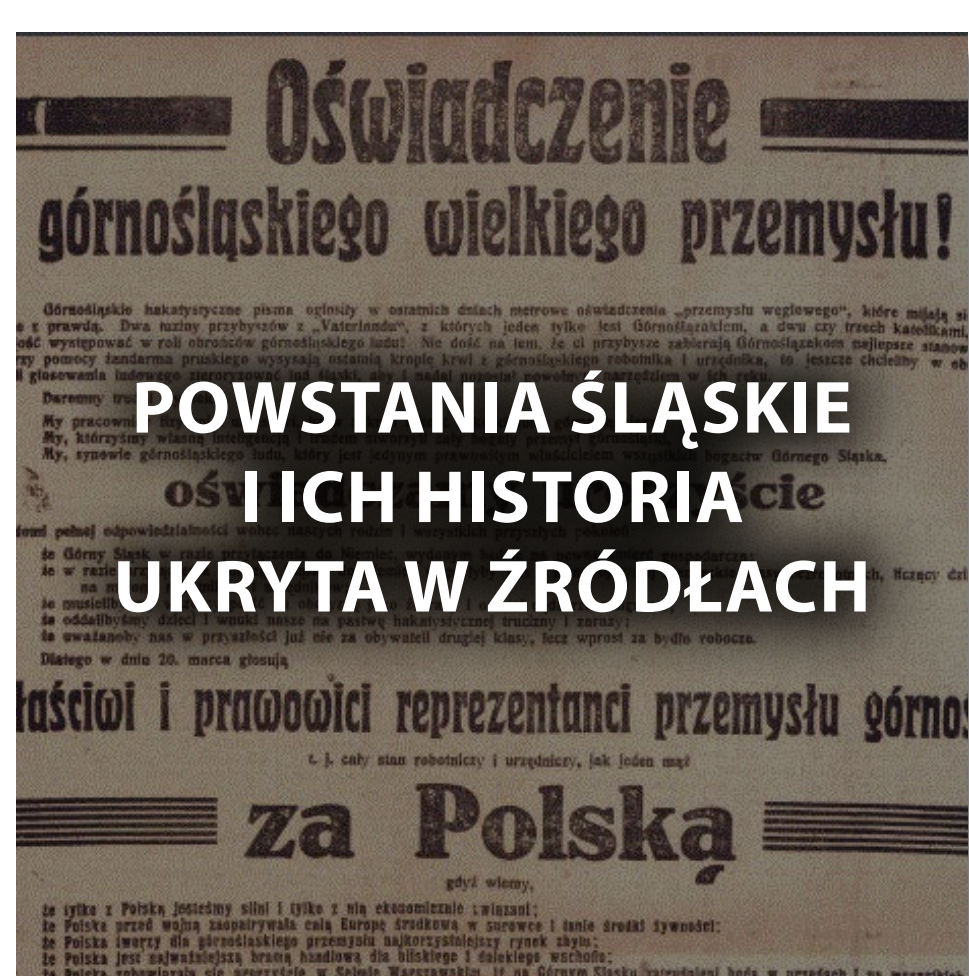
O POWSTANIACH
ŚLĄSKICH
- EDUKACYJNA
GRA HISTORYCZNA

CUD NAD ODRĄ
- CZYLI
HISTORIA POWSTAŃ
ŚLĄSKICH

POWSTANIA ŚLĄSKIE
I PLEBISCYT NA ŚLĄSKU
W LATACH 1919-1921

OŚWIADCZENIE
górnoszląskiego wielkiego przemysłu!
POWSTANIA ŚLĄSKIE
OSŁI I ICH HISTORIA
UKRYTA W ŹRÓDŁACH
Pracownicy i prawnicy reprezentanci przemysłu górno-
śląskiego

KALENDARIUM
POWSTAŃ ŚLĄSKICH
1919 - 1920 - 1921

1919	
11 stycznia	W Katowicach powstała tajna Polska Organizacja Wojskowa Górnośląska.
3 marca	Wybuchł wielki strajk górników górnośląskich.
28 marca	Podpisano Wersalski Traktat Pokojowy, zawierający decyzję o przeprowadzeniu plebiscytu na Górnym Śląsku pod kontrolą wojsk alianckich i Międzysyjskiej Komisji Plebiscytowej.
7/8 czerwca	Wybuchło tzw. powstanie oleskie.
11 sierpnia	Na Górnym Śląsku rozpoczął się strajk powszechny, który poprzedził wybuch I powstania śląskiego.
15 sierpnia	Oddziały Grenzschutzu dokonały masakry na strajkujących górnikach kopalni „Mysłowice”, co przyspieszyło wybuch I powstania śląskiego.
16 sierpnia	Rozpoczęło się I powstanie śląskie.
16-17 sierpnia	Rozkaz o wybuchu powstania został wysłany do komendantów powiatów rybnickiego i pszczyńskiego. Z Piotrowic wyruszył oddział powstańcy składający się z czterdziestu powoiaków, który stoczył walkę w Gołkowicach.
18 sierpnia	Walki wybuchły na terenie innych powiatów Górnego Śląska. Nie udało się jednak zająć żadnego miasta powiatowego.
19 sierpnia	W Goduli został przeprowadzony kontratak niemiecki.
23 sierpnia	Pod Łaziskami toczyła się ostatnia walka I powstania śląskiego. W Sosnowcu odbył się manifestacyjny pogrzeb ofiar I powstania śląskiego.
24 sierpnia	Alfons Zgrzebnicki, naczelny dowódca powstania, podjął decyzję o zakończeniu walk.

1920	
11 lutego	Zgodnie z postanowieniami Traktatu Wersalskiego władze na Górnym Śląsku stanowiła Międzysyjska Komisja Rządząca i Plebiscytowa. Jej przewodniczącym został gen. Henri Le Rond. Po przybyciu alianckich wojsk wycofali się z terenu plebiscytowej jednostki Grenzschutzu, pozostawiając jednak policję bezpieczeństwa oraz bojówki.
12 lutego	W bytomskim hotelu Lomnitz działalność rozpoczął Polski Komisarjat Plebiscytowy. Polskim komisarzem plebiscytowym został Wojciech Korfanty.
17 sierpnia	Niemieckie bojówkarze napadli na katowicką siedzibę Komisji Międzysyjskiej. W Katowicach został ogłoszony stan oblężenia.
18 sierpnia	Bojówki niemieckie dokonały ataku na katowicką siedzibę Komitetu Plebiscytowego oraz pobili jej pracowników.
19 sierpnia	Wybuchło II powstanie śląskie.
24 sierpnia	Komisja Międzysyjska zlikwidowała oddziały zniechęconej policji bezpieczeństwa (Sipo). W jej miejsce powstała polsko-niemiecka policja plebiscytowa.
25 sierpnia	Na wezwanie Wojciecha Korfantego przerwano działania bojowe II powstania śląskiego.
28 sierpnia	Rozwiązaniu uległa Polska Organizacja Wojskowa Górnośląska.
6 września	W miejsce rozwiązanej Polskiej Organizacji Wojskowej powołano konspiracyjną polską organizację bojową na Górnym Śląsku.

1921	
20 marca	Na Górnym Śląsku odbył się plebiscyt, w którym wzięło udział prawie 1,2 mln osób (97,5 proc. uprawnionych). Za Polską zagłosowało 40,3 proc., za Niemcami – 59,6 proc. Niemcy wygrali głosowanie w miastach oraz większości gmin. Znaczna część ziem z zakładami przemysłu ciężkiego została po stronie niemieckiej.
2 maja	Na Górnym Śląsku wybuchł strajk generalny, który stał się sygnałem do III powstania śląskiego.
3 maja	Wybuchło III powstanie śląskie.
4 maja	Powstańcy śląscy zdobyli Górę św. Anny, Olesno, Górzów Śląski i Ujazd.
21 maja	W III powstaniu śląskim rozpoczęła się bitwa o Górę św. Anny.
4-11 czerwca	Przeprowadzono niemiecką ofensywę na środkowym odcinku frontu. Ciężkie walki toczyły się o Kędzierzyn, Stare Koźle i Żębówice.
7 czerwca	W miejsce ppłk. Macieja Mielżyńskiego naczelnym komendantem Wojsk Powstańczych w III powstaniu śląskim mianowany został płk Kazimierz Zenkeller-Wyrwas.
5 lipca	Zakończyło się III powstanie śląskie.
12 października	Po dwumiesięcznych debatach Rada Ligi Narodów podjęła decyzję o podziale Górnego Śląska.
20 października	Rada Ambasadorów przy Lidze Narodów dokonała podziału Górnego Śląska.

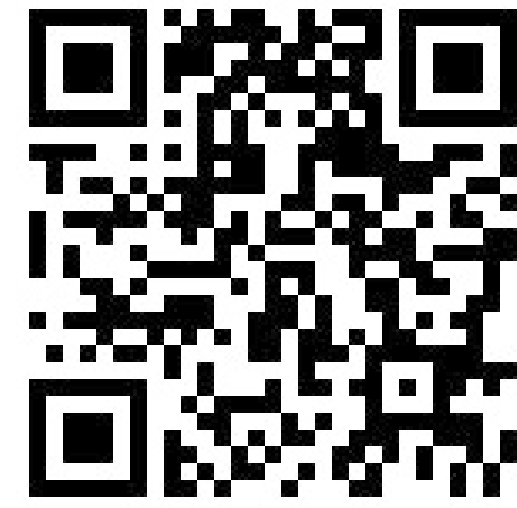
1922	
15 maja	Podpisano polsko-niemieckie porozumienie w sprawie Górnego Śląska, tzw. Konwencję Genewską, która normowała całokształt życia społeczno-politycznego i gospodarczego na 15 lat od czasu jej wprowadzenia.
18 czerwca	Rozpoczęło się przejmowanie przez władze polskie i niemieckie górnośląskiego terenu plebiscytowego.
20 czerwca	Oddziały Wojska Polskiego pod dowództwem gen. Stanisława Szeptyckiego wkroczyły do Katowic, dokumentując w ten sposób połączenie części Górnego Śląska z Polską.
22 czerwca	Rzeczpospolita Polska objęła oficjalnie w posiadanie przyznaną wschodnią część Górnego Śląska.
9 lipca	Władze polskie i niemieckie zakończyły akcję przejmowania górnośląskiego terenu plebiscytowego.
15 lipca	Weszła w życie podpisana 15 maja Konwencja Genewska.
16 lipca	W Katowicach odbyła się uroczystość przyłączenia części Górnego Śląska do Polski.

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

Zeskanuj kod i wejdź na stronę!

EDUKACJA | Skarby polskich archiwów

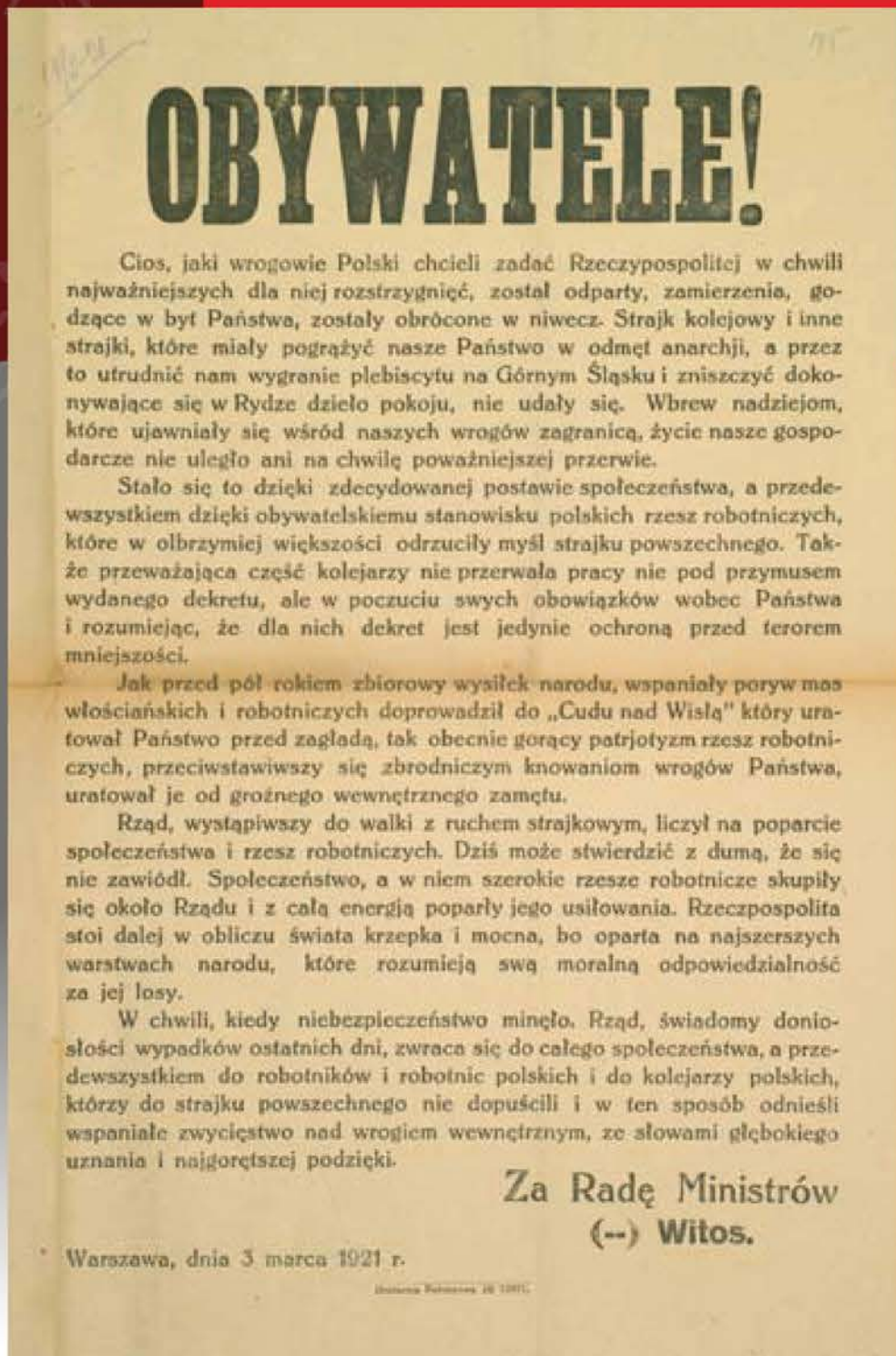
Z okazji 100. rocznicy powstań śląskich Archiwum Państwowe w Katowicach przygotowało wystawę „Śląsk był polski – będzie polski!”, poświęconą pokazaniu dziejów powstań śląskich z perspektywy Państwa Polskiego i Polaków.

Archiwa Państwowe w Polsce dysponują na temat kontaktów między Polską a Górnym Śląskiem w latach 1918-1922 dużym zasobem źródłowym. Są to głównie dokumenty, ale także korespondencja prywatna, materiały ikonograficzne i mapy. Dzięki inicjatywie Archiwum Państwowego w Katowicach i pomocy archiwów państwowych z całej Polski, udało się wybrać najciekawsze przykłady z zachowanej obszernej dokumentacji.

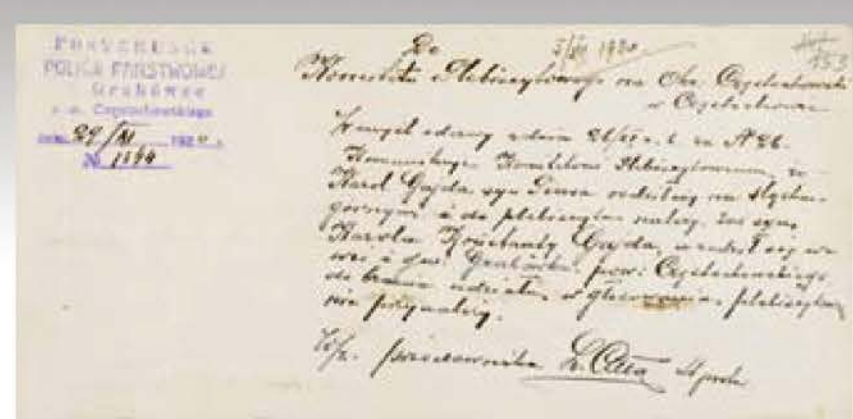
Na wystawie znalazła się tylko niewielka część olbrzymiego zbioru potwierdzającego, jak wielki wysiłek w trudnym okresie odbudowy niepodległej Rzeczypospolitej wzięło na siebie Państwo Polskie i Polacy, by pomóc Górnoszlązakom. Wystawę opracował prof. zw. dr hab. Ryszard Kaczmarek.

Państwo Polskie na pomoc Górnemu Śląskowi

Państwo Polskie odrodzone po 123 latach niewoli, mimo olbrzymich trudności związanych z toczącą się wojną z Rosją Radziecką, mocno zaangażowało się w latach 1919-1921 w pomoc dla Górnego Śląska. Objęmoła ona wiele dziedzin. Przede wszystkim było to wsparcie polityczne na arenie międzynarodowej oraz pomoc wojskowa dla konspiracji powstańczej. Rząd polski finansował ponadto w całości działalność Polskiego Komitetu Plebiscytowego oraz wspierał różnorodne inicjatywy edukacyjne i kulturalne mające wzmocnić polskość na terenie plebiscytowym. Niebagatelną rolę odgrywała także pomoc materialna, organizowana w całej Polsce zbiórki pieniędzy i żywności. W czasie plebiscytu górnośląskiego w marcu 1921 roku Państwo Polskie organizowało wyjazdy Polaków urodzonych na Górnym Śląsku, by mogli oddać głos w swoich rodzinnych miejscowościach.

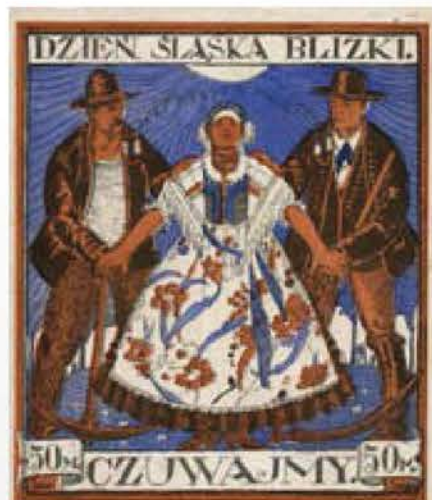
Zaangażowanie Polski w wojnę z Rosją Radziecką ograniczało możliwość pomocy polskiej dla Górnego Śląska. Przed plebiscytem górnośląskim premier polskiego rządu, Wincenty Witos, w odezwie do obywateli RP informującej o zawarciu pokoju w Rydze, uznał to wyzwanie za kluczowe dla wygrania plebiscytu na Górnym Śląsku (AP w Częstochowie, Akta miasta Częstochowa).

Polska Policja Państwowa weryfikowała przed plebiscytem górnośląskim w 1921 roku prawo do wzięcia udziału w głosowaniu osób, które zamieszkały na stałe w Polsce. Zawiadanie wydane przez Posterunek Policji w Grabowie (poc. częstochowski) potwierdza takie prawa Karolowi Gajdzic, ale informuje także, że już jego syn urodzony w Polsce takich uprawnień nie posiada (AP w Częstochowie, Komitet Plebiscytowy na Okręg Częstochowa).

Pomiędzy Polską a obszarem plebiscytowym istniała granica kontrolowana przez francusko-angielsko-włoską Międzynarodową Komisję Rządzącą i Plebiscytową. Osoby wyjeżdżające na głosowanie z Polski legitymowały się w miejsce paszportu tylko specjalną, jednorazową przepustką wydawaną przez władze gminy (tutaj Bodzanów w pow. olecki) (AP w Częstochowie, Komitet Plebiscytowy na Okręg Częstochowa).

W całej Polsce na koszt państwa rozprowadzono specjalne serie znaczków pocztowych o tematyce górnośląskiej. Wykonane w znanych Zakładach Granicznych Sakierskiego z Warszawy zaznajamiały Polaków z strojami obywateli i historią Górnego Śląska (AP w Lublinie, Zbiór alizów i druków ulotnych).

Specjalny bilet kolejowy dla osoby mieszkającej w Polsce i wydany na czas głosowania w plebiscyie górnośląskim, pozwalał na podróż tam i z powrotem na trasie Herby - Schochwitz (Boleszyce, pow. olecki) (AP w Częstochowie, Komitet Plebiscytowy na Okręg Częstochowa).

Wojna na hasła i plakaty

W latach 1919-1921 wydano w Polsce niezliczoną ilość plakatów i materiałów propagandowych. Miały one mobilizować nie tylko Górnoszlązaków w trakcie kampanii plebiscytowej. Były także niezbędne do utrzymywania przez prawie trzy lata gotowości polskiego społeczeństwa do pomocy Górnemu Śląskowi. W ten najprostszy sposób starano się dotrzeć do wszystkich Polaków, niezależnie od ich przekonań politycznych, wyznania, pozycji społecznej. Stąd znajdziemy wśród nich i odwoływanie się do patriotyzmu i szlachetność i wzbudzanie współczucia.

Z archiwów: AP w Częstochowie, Komitet Plebiscytowy na Okręg Częstochowa; AP w Katowicach, Polski Komitet Plebiscytowy dla Górnego Śląska w Bytomiu; AP w Płocku Oddział w Kutnie, Akta miasta Kutna; AP w Radomiu, Zbiór afiszów, plakatów i druków ulotnych

„Śląsk był polski - będzie polski”

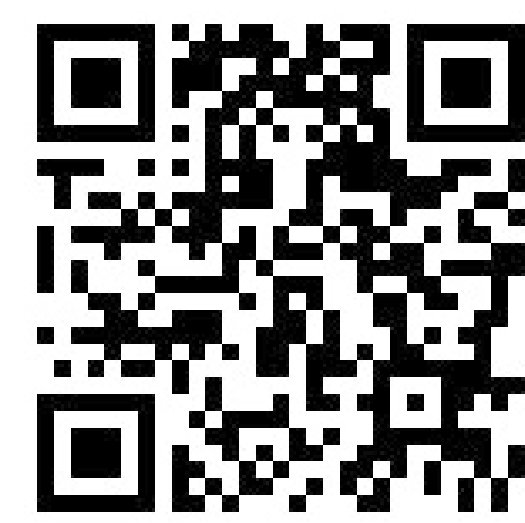
wybrane plansze wystawy zorganizowanej przez Archiwum Państwowe w Katowicach

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

Zeskanuj kod i wejdź na stronę!

EDUKACJA | Czy wiesz, że... część archiwaliów powstańczych trafiła do Ameryki?

1. Polscy archiwiści od lat zabezpieczali archiwalia powstańcze?

Katowickie Archiwum Państwowe utworzone w 1932 roku decyzją wojewody śląskiego Michała Grażyńskiego pod nazwą Archiwum Akt Dawnych Województwa Śląskiego już w latach trzydziestych zaopiekowało się spuścizną kancelaryjną wytworzoną przez polskie organizacje w okresie szeroko rozumianych wydarzeń lat 1918-1922. Zawierucha wojenna zdekompletowała archiwalia z okresu powstań śląskich w zasobie katowickiego Archiwum. Z ocalałych szczątków dzięki mrówczej pracy archiwistów, w tym zwłaszcza Edwarda Długajczyka, udało się opracować i przekazać w postaci inwentarzy udostępnianych w pracowni naukowej Archiwum to, co pozostało z dokumentacji z lat 1918-1922. Korzystały z tego materiału pokolenia historyków.

2. Część archiwaliów powstańczych trafiła do Ameryki?

Jest nią zespół archiwalny nr 008 przechowywany w Instytucie Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku. Składa się on głównie z materiałów wytworzonych przez struktury Wojska Polskiego. Na kartach 839 jednostek archiwalnych znajdziemy informacje interesujące zarówno historyków, jak i genealogów. Nowojorski zbiór historycznie stanowi część przedwojennego „Archiwum Powstań Śląskich”, przechowywanego do 1939 roku w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie. W trakcie działań wojennych archiwiści wojskowi, chcąc chronić powstańców i ich rodziny, wywieźli powstańcze dokumenty osobowo do Rumunii. Stamtąd w 1941 r. przez Lizbonę trafiły one do Nowego Jorku. Pozostałe akta, przechowywane przed 1939 rokiem w CAW, przetrwały wojnę. Mimo wywiezienia przez Niemców do Gdańska, powróciły po zakończeniu działań wojennych do macierzystego archiwum w Warszawie – Rembertowie. Tam od lat 60. XX w. były udostępniane historykom. O archiwaliach wywiezionych do Stanów Zjednoczonych zapomniano na długie lata.

3. Dzięki zaangażowaniu archiwistów państwowych z Polski dokumenty powstańcze z Instytutu Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku zostały uratowane przed degradacją i udostępnione?

W 1997 roku po potwierdzeniu informacji i upowszechnieniu wiedzy o archiwaliach z czasów powstań śląskich przechowywanych w Instytucie J. Piłsudskiego, zasobem tym zainteresował się Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, który z mocy „Ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach” jest aktywnym opiekunem archiwaliów przechowywanych przez tzw. instytucje polonijne. W wyniku pertraktacji dnia 19 grudnia 2002 roku została zawarta umowa pomiędzy NDAP a Instytutem J. Piłsudskiego o przewiezieniu do Polski zespołu archiwalnego „Powstania Śląskie” i tu poddaniu go konserwacji, a także o wykonaniu kopii zabezpieczających w postaci mikrofilmów oraz kopii cyfrowych. Koszty tej operacji pokryte zostały częściowo z funduszy państwowych będących w dyspozycji NDAP, a częściowo przez Śląski Urząd Marszałkowski, któremu podlega Biblioteka Śląska w Katowicach, gdzie przeprowadzono główne prace konserwatorskie oraz mikrofilmowanie. Zadanie wykonania kopii cyfrowych z mikrofilmów NDAP zlecił katowickiemu archiwum. Przełomem w formie udostępniania tych materiałów było opublikowanie ich kopii cyfrowych w 2011 roku na stronie nowojorskiego Instytutu, co wskazało nowy kierunek upowszechniania archiwaliów powstańczych.

4. Całość dokumentacji dawnego „Archiwum Powstań Śląskich” można obecnie przeglądać w formie mikrofilmów i skanów?

W czasie, gdy trwały ostatnie prace związane z digitalizacją zespołu „Powstania Śląskie”, do katowickiego Archiwum Państwowego dotarła informacja, że w wyniku apeli środowiska śląskich naukowców i polityków w CAW dobiegała końca digitalizacja zespołu „Powstania Górnos Śląskie”, sfinansowana przez Ministerstwo Obrony Narodowej. Uroczyste przekazanie skanów do katowickiego archiwum odbyło się 19 sierpnia 2010 roku w Sali Marmurowej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego. Archiwum w Katowicach otrzymało do udostępniania 275.702 skanów. Po pewnym czasie okazało się, że nie jest to całość zespołu „Powstania Górnos Śląskie”, digitalizacją nie objęto bowiem tzw. dopływów z różnych okresów. Na przełomie 2010 i 2011 roku udało się przy współpracy Towarzystwa Przyjaciół Archiwum uzyskać wsparcie finansowane

ze strony NDAP i Urzędu Marszałkowskiego dla tego zadania i w 2011 roku została dokończona digitalizacja zespołu „Powstania Górnos Śląskie”. Wykonanych zostało dodatkowo 151.000 skanów. W sumie cały zespół został zdigitalizowany na 428.815 skanach. Pozostało tylko ustalenie domeny, gdzie skany te mogły zostać opublikowane. Ostatecznie zadania tego podjęło się CAW i w 2012 roku opublikowało całość zespołu na swojej stronie.

5. Archiwiści państwowi udostępnili dużo więcej dokumentów powstańczych?

Uznano, że rocznicowe obchody 90-lecia powstań śląskich są dobrą okazją, aby dokończyć akcję digitalizacji archiwaliów z okresu powstań śląskich i plebiscytu przez zeskanowanie akt znajdujących się w zasobach innych archiwów państwowych. Ostatecznie ograniczono się z różnych przyczyn tylko do zasobu Archiwum Państwowego w Katowicach. Skanowanie zostało przeprowadzone na przełomie lat 2011 i 2012. Digitalizacji poddano 10 zespołów archiwalnych: 12/24 Komisariat Rad Ludowych Śląskich w Sosnowcu, 12/15 Polski Komisariat Plebiscytowy dla Górnego Śląska w Bytomiu, 12/16 Naczelna Rada Ludowa na Górnym Śląsku, 12/66 Związek Powstańców Śląskich, 12/67 Oddziały Młodzieży Związku Powstańców Śląskich Województwa Śląskiego, 12/2146 Klub Powstańców w Katowicach, 12/470 Związek Peowiaków Zarząd Okręgu Śląskiego w Katowicach, 12/273 Związek Weteranów Powstań Śląskich Zarząd Główny w Katowicach, 12/309 Wydział Aprowizacji Międzysojusznicy w Gliwicach (Ernährungsausschuss der Internallierten Kommission Gleiwitz) i 17/7 Niemiecki Komisariat Plebiscytowy – Podkomisariat w Pszczynie (Plebiskitkommissariat für Deutschland - Unterkommissariat Pless). W sumie użytko 68.480 skanów. Zostały one opublikowane w 2013 roku na portalu www.szukajwarchiwach.pl.

6. Kopie cyfrowe dokumentów dotyczących powstań śląskich liczą prawie 600 tysięcy skanów i są dostępne online?

W latach 2005-2012 dzięki pracy archiwistów państwowych i licznym zabiegom organizacyjnym wykonanych zostało w sumie 587.993 skany akt bezpośrednio lub pośrednio związanych z wydarzeniami z lat 1919-1922 na Górnym Śląsku. Co szczególnie warto podkreślić, wszystkie zdigitalizowane archiwalia zostały opublikowane w Internecie, co ułatwiło niewątpliwie prace badawcze. Równolegle w 2011 r. w Archiwum Państwowym w Katowicach została opracowana pomoc informacyjna dla zdigitalizowanych archiwaliów, która ukazała się jako tom III serii wydawniczej „Archivum Silesiae Superioris”: Zespoły akt do dziejów powstań śląskich i plebiscytu na Górnym Śląsku w zasobie Archiwum Państwowego w Katowicach.

7. Przed nami nadal pozostaje wyzwanie szerokiego dostępu do wszystkich archiwaliów związanych z powstaniami śląskimi?

Niewątpliwym sukcesem archiwistów państwowych, osiągnięty zwłaszcza dzięki zaangażowaniu naszych kolegów z Katowic, nie zamyka oczywiście możliwości prowadzenia dalszych prac w tym zakresie. Od 2018 roku trwa digitalizacja zespołu 45/46 Naczelne Dowództwo Wojsk Sprzymierzonych na Górnym Śląsku w Opolu, przechowywanego w Archiwum Państwowym w Opolu. Ciągłe na digitalizację i masowe upowszechnienie w Internecie czekają akta zespołu 338/338 Teki Baczyńskiego z zasobu CAW. Odrębnym zagadnieniem jest ewentualna digitalizacja innych materiałów rozproszonych po licznych zespołach wytworzonych przez państwowe i samorządowe władze polskie przechowywanych w archiwach polskich. (PG/SM)

Materiały archiwalne z Instytutu Piłsudskiego w trakcie konserwacji w Bibliotece Śląskiej w Katowicach (2003 r. fot. CLKA)

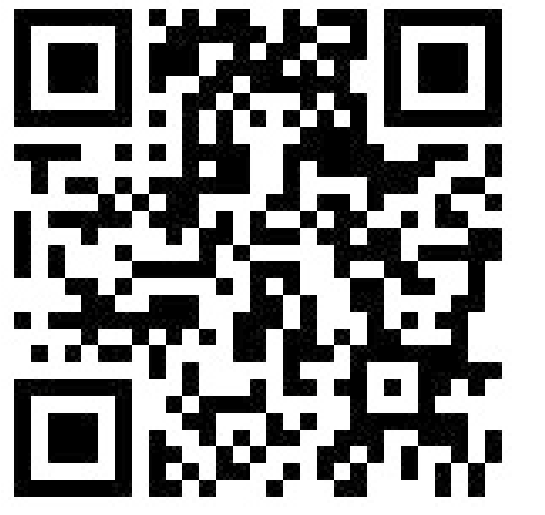

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

Zeskanuj kod i wejdź na stronę!

EDUKACJA | Scenariusze

W 2020 r. Archiwum Państwowe w Opolu zorganizowało konkurs na scenariusz lekcji dotyczącej powstań śląskich, oparty na materiałach zawartych na stronie www.powstancyslascy.pl.

Nagrodzone i wyróżnione scenariusze są dostępne na stronie i mogą być wykorzystywane przez nauczycieli na lekcjach.

1

Scenariusz lekcji historii w ramach konkursu organizowanego przez Archiwum Państwowe w Opolu

Polski. Jakie wydarzenia miały wpływ na kształtowanie się granic po odzyskaniu niepodległości? Dowiedź się po zszyfrowaniu wiadomości. Każdy znak szyfru zapisuje się za pomocą ułamka. Cyfra nad szyfrowaną literą jest licznikiem, a cyfra pod literą jest mianownikiem ułamka, np. 5/3 to litera N.

Szyfr Ułamkowy				
1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
A B C D E	F G H I J	K L M N	O P R S T	U V W X Y Z
1	2	3	4	5

Zaszyfrowana wiadomość:

2	2	5	2	4	4	3	4	5
4	3	1	1	2	4	1	5	4

Kod QR numer 1

Hasło: .....

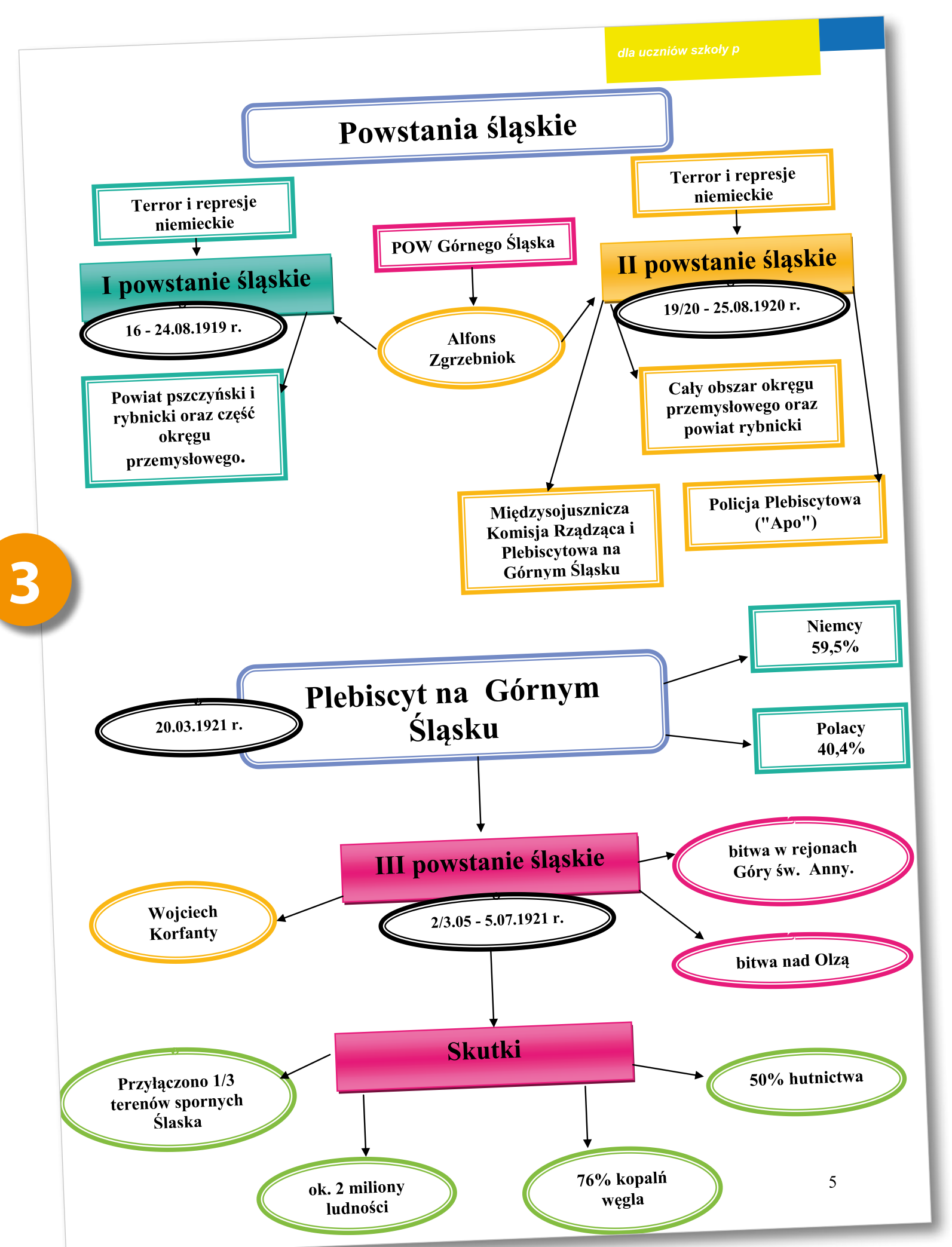
Na stronie ukrytej pod kodem QR zamieszczono wiele dokumentów związanych z tym wydarzeniem, musicie znaleźć właściwą zakładkę. Liczba, która najczęściej powtarza się w zamieszczonych dokumentach, to brakująca część naszego szyfru oraz numer koperty z kolejnym zadaniem.

[Podpowiedź dla prowadzącego zajęcia.](#)

ZADANIE 2
/powinno być umieszczone w kopercie z numerem 10 dla każdej grupy w innym kolorze/
Powstania śląskie – konflikty zbrojne na Górnym Śląsku, które miały miejsce w latach 1919–1921 między ludnością polską i niemiecką. Odbłyły się w okresie formowania się Państwa Polskiego po zakończeniu I wojny światowej. Korzystając z dokumentów archiwalnych umieszczonych na stronie z poniższego szyfru QR, znajdziecie, ile było powstań śląskich. Liczba zorganizowanych przez Ślązaków powstań przeciwko Niemcom, to brakująca liczba naszego szyfru oraz numer koperty z zadaniem.

3

2

3

5

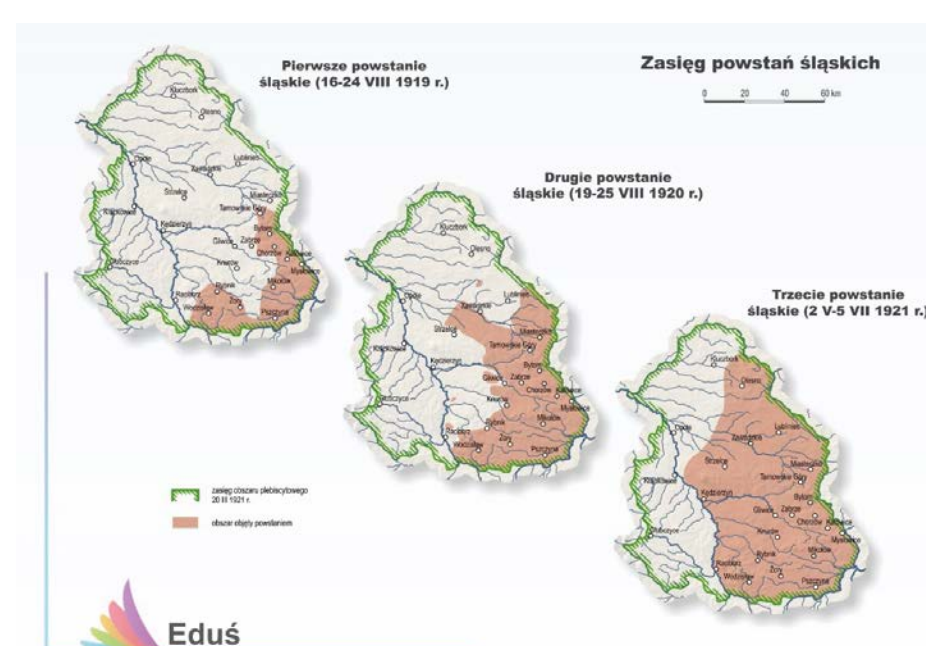
<https://pl.wikipedia.org/>

a. Alfons Zgrzebniok
c. Henri Le Rond
b. Józef Grzegorek
d. Wojciech Korfanty

6. Drugie powstanie zakończyło się (1pkt):
a. 24 sierpnia 1920r
c. 26 sierpnia 1920r
b. 25 sierpnia 1921r
d. 25 sierpnia 1920r

7. Połącz grupy operacyjne III powstania śląskiego z ich dowódcami (wpisz cyfrę obok grupy operacyjnej) (3pkt):
a. Grupa Południe.....
b. Grupa Północ.....
c. Grupa Wschód.....

4

Źródło: http://edus.librbs.pl/wp-content/uploads/2016/07/Mapa_26.jpg

Mapa nr 3. Propozycje podziału Górnego Śląska po plebiscytcie w 1921 r.

Źródło: http://edus.librbs.pl/powstania-slaskie/7_sm_au_zwV2DnNR3DIBkHQw0ajk76Qk3c

- Scenariusz lekcji pt. „O powstaniach śląskich – edukacyjna gra historyczna”, opracowany przez Panią Alinę Ślimak, zajął II miejsce w konkursie edukacyjnym zorganizowanym przez Archiwum Państwowe w Opolu
- Scenariusz lekcji pt. „Strona pełna faktów, czyli powstańcy escape room”, opracowany przez Panią Grażynę Modrzewską, zajął I miejsce w konkursie edukacyjnym zorganizowanym przez Archiwum Państwowe w Opolu
- Scenariusz lekcji pt. „Cud nad Odrą - czyli historia powstań śląskich”, opracowany przez Pana Waldemara Szydłę, zdobył wyróżnienie w konkursie edukacyjnym zorganizowanym przez Archiwum Państwowe w Opolu
- Scenariusz lekcji pt. „Powstania śląskie i plebiscyt na Śląsku w latach 1919-1921”, opracowany przez Panią Mariolę Przesdzink-Winnik, zajął III miejsce w konkursie edukacyjnym zorganizowanym przez Archiwum Państwowe w Opolu
- Scenariusz lekcji pt. „Powstania Śląskie i ich historia ukryta w źródłach”, opracowany przez Panią Julitę Kielbasę, zdobył wyróżnienie w konkursie edukacyjnym zorganizowanym przez Archiwum Państwowe w Opolu

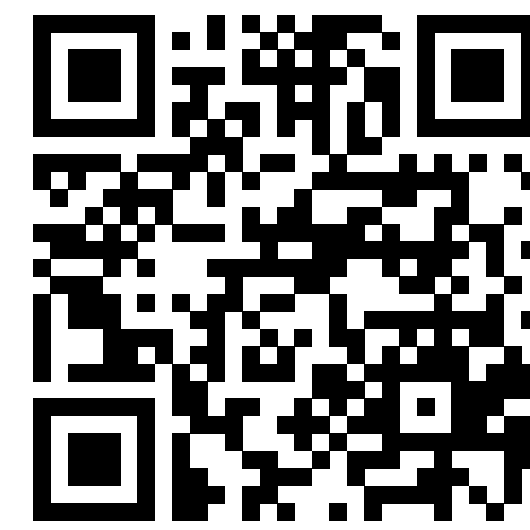

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

Zeskanuj kod i wejdź na stronę!

ZNAJDŹ POWSTAŃCĄ!

Piecha

Szukaj alfabetycznie:

A B C Ć D E F G H I J K L Ł M N O P
R S Ś T U W Y Z Ź Ż

Znaleziono w archiwach:

Piecha Alfred

12/66/27 - str. 1

Piecha Jan

12/66/11 - str. 31

Piecha Leon

45/3212/152 - str. 39;41;42;43

Piecha Leon

45/3212/134 - str. 26;28;34

Piecha Leon

45/2926/284 - str. 10;11

Piecha Roman

12/66/7 - str. 26

Piecha Wiktor

12/66/34 - str. 98

Piecha Wiktor

12/66/4 - str. 44;5

Piecha Wiktor

12/66/4 - str. 66;67

1

Wpisz nazwisko
lub wskaż jego
pierwszą literę

2

Kliknij w wybrany
wynik wyszukiwania,
by przejść do
strony „Szukaj
w archiwach”

Pobierz wyniki wyszukiwania:

JAK SZUKAĆ? Krok po kroku...

Baza „Znajdź powstańca” powstała specjalnie z okazji 100-lecia powstania śląskich. Nazwiska w niej zawarte występują w materiałach archiwalnych opolskiego i katowickiego archiwum. W latach 2019-2021 baza jest stale uzupełniana.

Występowanie nazwiska w bazie nie zawsze będzie oznaczało, że dana osoba brała udział w powstaniu. Możliwe, że jakieś nazwisko pojawiło się jedynie w kontekście wydarzeń powstańczych. Aby sprawdzić, jaka była rzeczywista rola danej osoby w wydarzeniach sprzed 100 lat, trzeba zajrzeć do oryginalnych materiałów archiwalnych.

Baza sama naprowadza, jak to zrobić - przekierowuje na portal www.szukajwarchiwach.gov.pl, gdzie można zapoznać się ze skanami archiwaliów lub otrzymać wskazówkę, jakie dokumenty warto przeczytać.

Później pozostaje już tylko wizyta w archiwach.

Zapraszamy!

3

Wybierz skan,
który Cię
zainteresował

Sygnatura
45/2926/0/97.8/284

Archiwum
Archiwum Państwowe w Opolu

Daty
1950 - 1979

Zespół
Związek Bojowników o Wolność i
Demokrację Zarząd Okręgu w Opolu

Skany Opis Tagi i indeksy (22) ☆ Do ulubionych jednostka

Skany (15) Wszystkie Wybrane Pobierz

4

Pobierz skan
i zapisz na dysku

Związek Bojowników o Wolność i Demokrację
Kamień Okręgu w Opolu

[Katowicki, Zarząd z działalności Polskiej Organizacji
Najświętszej w miejscowości Jankowice - Nieznawice
w latach 1919-1921]

Macel Wiktor
12/66/27 - str. 291

Mach [brak imienia]
12/66/8 - str. 17

ed warsztatów pracy, aresztowani zostali ob. Rusecki Paweł,
Sołtan Franciszek, sp. Wojciechowski Jan, Klukowski Józef, Michol
Jan i Iks Franciszek, odwołano ich gwałtem ciężarówkami pod
silną eskortą do więzienia katowickiego, a stamtąd do Bytomia.
Do końca sierpnia 1919r. miejscowości nasze opustoszała ze swego
najlepszych bojowników, gdyż jedni znajdowali się w obozach
powstańców, drudzy w więzieniach niemieckich. Do czasu wybuchu
i powstania powiat Katowice należał do okręgu II zaś komenda-
ntem organizatorem był sp. Postrach Adam, a szkod I. Zarządu miej-
scowego uchodził: ob. sp. Pichla Leon, przewodniczący, Nowak Piotr
sekretarz, sp. Rzepus Józef skarbnik.

Stan organizacyjny w powiecie: od 15 lutego 1921.
Obwód I-szy: Wojtowawieś pow. Opole, komendant: Dambóń Alojzy
" II-gi: Osowiec /Konigshuld/, " : Ufel Walenty
" III-ci: Krasiejów pow. Opole, " : Krawczyk Aleksy
" IV-ty: Groszowice pow. Opole, " : Kurpiersz Francisz
" V-ty: Wielki Dobrzyń, pow. Opole, " : Kubis Franciszek
Sztab każdego obwodu składał się:
Komenda
wojsko
spolski

Znaleziono w archiwach:
Kurpiersz Franciszek
45/3212/146 - str. 84

Macherski Jan
45/3212/152 - str. 42

Machnik Stanisław
12/66/10

Wraz ze szefem sztabu podgrupy, kapitanem Romanem Ho-
roszkiewiczem, przygotowaliśmy nową operację, obok uderzył
na Gogolin i Obwąt głównie od północy, Podzielnicy już
bataliony Wallenstein - Jedrynska, które świeżo przedtem
zdobyły Wielki Kamień i przyległości i już były przygotowane
do nowego ataku.

[brak imienia]
12/66/30 - str. 101

Machóń [brak imienia]
12/66/34 - str. 47

Baon Farka miał pozostać na zajmowanej linii Karmora Stobendorf
wraz z 1 baon toszecki na odcinku Stobendorf/wyżynie - Otmitza
- dworzec Gr.Stein demonstrując atak frontowy, a drugim baonem
uderzył na Gross i Kl.Stein i potem dalej na Gogolin. Swięto
przybyły dwa baony psoczyńskie pod dowództwem Kpt. Janackiego
do Blockhaus Poznawit zaatakują przez wieś Poznawit w kierunku
Schedlitz - Sprengschütz, Dąbrówka - Podbór, pozostawiając
1 baon jakojdutej w rezerwie. Baony Kołlik i Miroszewski pod
dowództwem Kołlika zaatakują z Kalinowa i Kalinowa w kierunku
Niewke - ober Ellguth i dalej na południe. Baon Zaborski/święto
przybyły/ pod dow.ppor. Gruchala pozostają na dworcu Schimlesów

Baony podgrupy Bogdan ruszyła wszystkie do tego wielkiego na-
tarcia punktualnie o godzinie drugiej w nocy dnia 23. maja 21 r.
lecz na odcinku sąsiednim pułku Rataja szwagrowa cisza panowała,
zdawało się w nieskończoność Wallenstein zaskakując nieprzypa-
ciela zdobywa pierwszym gwałtownym impetem Gross-Stein i star-
tnd atakuje Kl.Stein. Kpt. Janacki - Fazywa zdobywa wieś Poznawit
i wieś Schedlitz i odpiera ciężkie niema kontrataki na Schedlitz
Baony Kołlika odrzucają nieprzypaściela na wieś Niewke i dalej
silnie naciskają. Między godziny jedna za druga a na odcinku
sąsiednim Rataja nie pada ani jeden chociażby tylko demonstra-
cyjny strzał, a tylko dalej od południa z okolic Beśnicy s'ycha
około godz. 7.00 kanonadę artyleryjską. Wallenstein melduje

Wacławczyk Ignacy
45/2926/177 - str. 28

Wacławczyk Ignacy
45/2926/178 - str. 47

Wacławczyk Karol
12/66/35 - str. 8

Wacławek [brak imier]
45/3212/156 - str. 10,1

Wacławek Teofil
12/66/18 - str. 29

Wadowski Józef
12/66/35 - str. 29;3

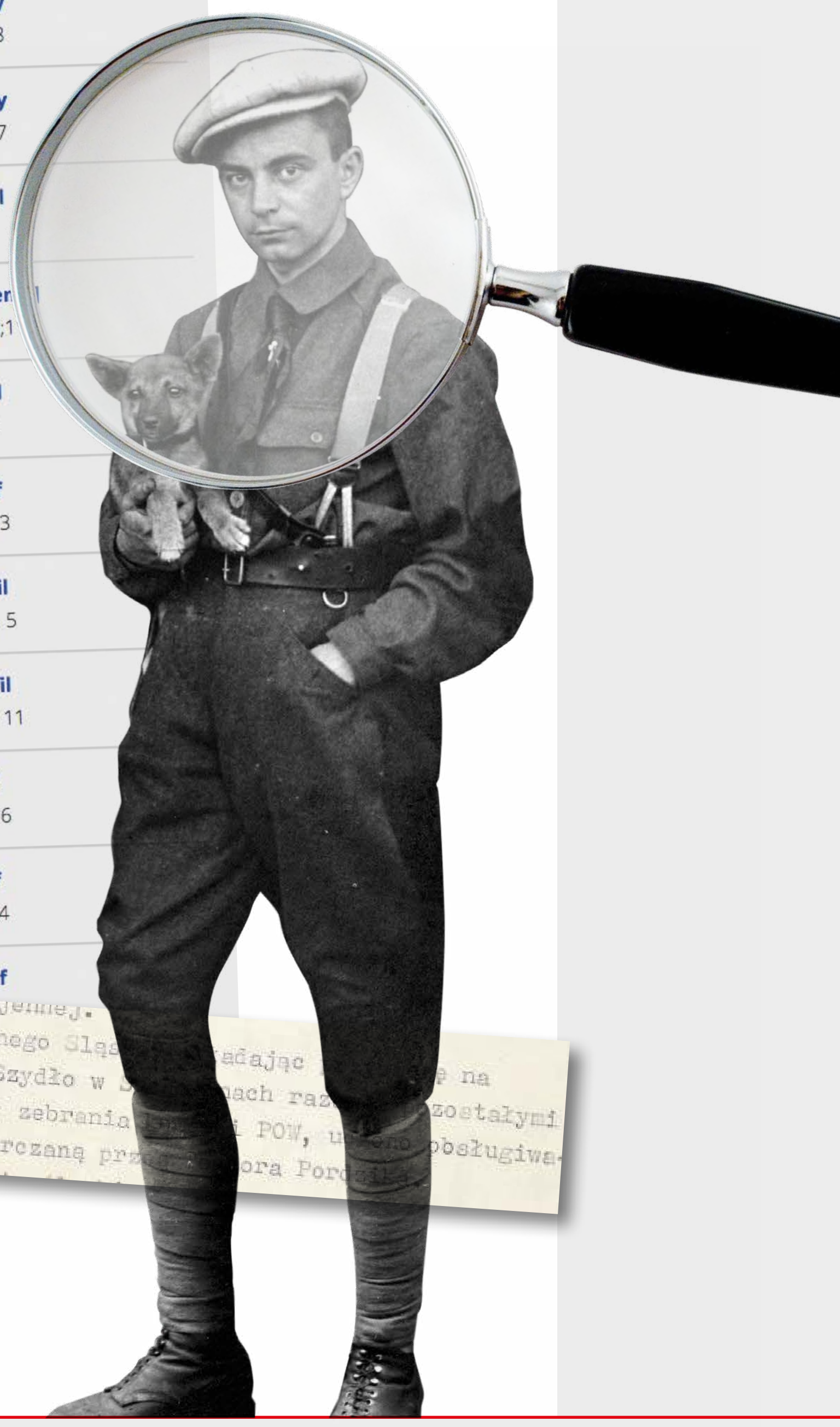
Wadowski Teofil
45/2926/177 - str. 5

Wadowski Teofil
45/2926/178 - str. 11

Wadula Józef
12/66/36 - str. 16

Wadula Józef
12/66/36 - str. 4

Wadula Józef

Just jak powyżej naprowadziłem w wojny światowej w
w połowie r. 1918. Pomawamy się w tym czasie bliżej z Mikolaj
Mioduszykiem i jego braćmi, z Powieckami i innymi z Wójtowej
z Mętelarzem Stanisławem, sp. Saubertem z Gliwic z Feliksem
pka przystąpiłem do werbowania pobród moich współpracowników
i znajomych do organizowania ludzi naukowych do pracy w Pole
Organizacji Wojskowej. Najle dąże znajomości pomiędzy robotni
przedsiębiorstw przemysłowych gdyż jako skarbnik i następcą
tarza na powiat utrzymywać z ludźmi tymi ścisły kontakt, szukano
w krótkim czasie werbować i zorganizować większe liczba odpowied-
nych ludzi. Zanim podjęto mi pracę w P.O.W. odebrano odemnie
przebieg czyli przyznanie, że tajemniczy o pracach tej organi-
zacji nie zdradzę. Przejście to, które wraz z Janem Ciochem i in-
nymi składam sobie do kłosa r. 1918 lub na samym początku r.
1919 w piekarni mistrza piekarskiego Szymka w Wójtowej Wsi na
roze niemianego mi bliżej osobnika, a którym był jak się później
dowiedziałem, sp. Janusza Hager. Z końca r. 1919 miałem zorganizować
wielkich pokarm, licząc ludzi naukowych, dochodzących blisko 200,
rekrutując się z robotników zatrudnionych przemianie w przed-
siębiorstwach "Hildesheimskiego i Hagensheita". Zebrania konspiracyj-
ne odbywaliśmy z tymi ludźmi w ubikacjach restauracji "Nowy Świat"
w Wójtowej Wsi. Instrukcje dotyczące dalszego
postępowania i działalności udzielali mi brat do sp. Saubert, brat
kolega Feliks Konopka, który samowolą w zebraniach tych brał udział
Mając ścisłą znajomość z działaczami w Wójtowej Wsi niejednokrotnie
brałem udział w ukrywaniu węgla wnie w przemieszaniu z mie-
scem na miejsce ukrycia broń. Dniś jeszcze przypominam sobie wypa-
dek, kiedy ukryty u Franciszka Mioszorka w Wójtowej Wsi brat na-
leżało w bardzo krótkim czasie przedemnie i ukryć w innym bezpiec-

Przykładowe dokumenty powstańcze z zasobu Archiwum Państwowego w Opolu

Znaleziono w archiwach:
Machoczek [brak imienia]
45/2927/287 - str. 7;8

Wszyscy zostali wyekwipowani, zaopatrzeni w broń
w dwóch dużych salach. Pozatym kompania ta posiadała
karabiny maszynowe wraz z odpowiednimi obsług. Od
dowódzk kolega Machoczek z Gliwic był sierżant
Oddział Sanitarny składał się z 4-ech sanitariusz
i 3 sanitariuszki i to z Dudkiewiczównęj, Langówn
Botorowej z Wójtowej Wsi. Oddział ten był zaopatrz
w sprzęt sanitarny. Oprócz kuchni polowej i zaprzę
na prowiant dru
ka polski " Apo"
na równo z polic
(denty nie pamięta
za wysłania na front w kierunku Szawleń, gdzie j
gdź po 24 godzinach z drogi została zawrócona. Na
pożnikta służba zabawiacza na odcinku Gliwice -

Capła Karol
12/66/26 - str. 1

Cebula Antoni
45/2926/177 - str. 6

Cebula Antoni
45/2926/178 - str. 24

Cebula Antonina
12/66/41 - str. 232

Cebula Feliks
12/66/41 - str. 197

Cebula Jan
12/66/41 - str. 227

Cebula Jan
12/66/41 - str. 239

Nabzdzyk Waleria
12/66/29 - str. 188

Nadkaniec [brak imienia]
12/66/32 - str. 36;37;45;50

Nagel Karol
12/66/29 - str. 23

Nagielski Augustyn
12/66/29 - str. 23

Po powstaniu nastąpiła reorganizacja i powiększone z
Przyszwice, Gieratowice, Szywałd, Zernica, Smolnica, Le
Komendanci ixxk w tych miejscowościach byli:
Przyszwice . . . Pawlas Jan
Gieratowice . . . Buchcik Franciszek
Szywałd . . . Schmidt N.
Zernica . . . Kotlorz Paweł
Smolnica D. . . Dziuba H.
Leboszwice . . . nie mogą podać nazwiska. /zapomn./
Kol. Cedlitz i Ostropa . . . Majnusz H.
Wójtowa Wiesz . . . Jonda
Gliwice Trynek . . . Sekula Józef
Ligota Zabrzka . . . Zaczek Karol
Nadmieniam, że Laszek Ryszard i Gawlik Franciszek zostali przenie-
sieni do wywiadu. Po reorganizacji praca powoiacka szła naprzód
i wszelkimi sposobami troszczono się przeważnie o zdobycie broni,
ażaby wszystkich powoiaków uzbroić. Broni przybywało coraz a powoi-
wiaków jeszcze więcej tak, że broni zawsze było jeszcze za mało.
Oprócz tej pracy zakładano w poszczególnych wioskach tow. Spółew
i Sokoła. Odgrywano teatry polskie itp. Poza tym chroniono si

Nalepa Paweł
12/66/33 - str. 187

Nalepa Paweł
12/66/33 - str. 194

Nalepa Paweł
12/66/33 - str. 195

Ukryciem i konserwowaniem granatów & petard sąją się
sp. Świętek Michał, gospodarz, przy ul. Powoiaków nad przeschowa-
niam zakupionej broni krótkiej, wdowa Busiokowa Berta,
ul. Wandy nr 5 i p. Pluskowska sam. w domu urzędniczym ko-
Zmiennej. Ku końca i lipca 1919r. aresportowano komen-
Szmaszuchowi, że ma do posiadania 70 szt. granatów i taką
petard i puszek owocowych. O sile fabrykowanych granat
niechaj pozostały fakt, że w czasie wypróbowania jednej
muraż byłego szylku "Waterloo" około domu urzędniczego
"Eminencja" za obecny agentarsza popękały wszystkie
w oknach w odległości 200 metrów a huk detonacji spowodował
alarm stacjonarowego wojska i policji. Była to wielka radość
dla oszteków P.O.W. gdyż przekopano się o wartości żołnierscy
/Grenschuteu/. Prób takich urządzono więcej, lecz zmieniano
stałe miejsce próby. Na wyżej wspomnianym zebraniu dokonano
wyboru dowódców plutonu i sekcji. Obyr. sp. Sitek Franciszek
objął II pluton, sp. Dziura Józef, pluton Dąbski, ob. Rusecki Paw
pluton fabryczny hutę cynkowej.

Na listach grupowem znajduję się m. in. następujący parostawę (Korych z nazwisk
pamiętam 1) pod Henry przy 1014 Franciszek Stawicki 2) to ja 3) Kwartkowski 4)
Roman Plich 5) przy Kulemowci Marcin Franko i Sylwester Lukawski wszystkie z
Poznania. Stycie przy Sekundarze Roman Marwanowski z Ostrowa Wlkp. Henryk Jan
z granatem z Poznania, z pułkietem w rękach Marcin Poprawa z Ostrowa Wlkp. w
mundurze żołnierza polskiego Szywałd z m. Tychy im. Stanki i stycie obok niego Henryk
Plymowski z Poznania Nowego pow. Ostrow Wlkp. innych nazwisk nie pamiętam. Proszę
wymienić poznanickich w plakatami naszym. Był porządek mi znajomych się na listach
następujący poznanicki: Antygotowicz Koz, Sycyński Kławański i Stefan Kaniński a Komisarzy

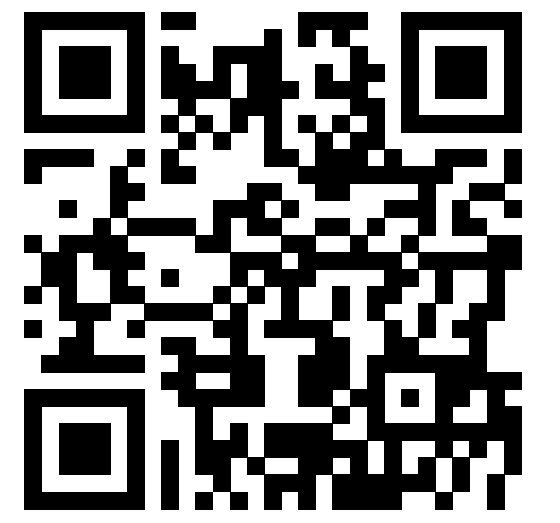
W roku 1920 wstąpił do POW Górnego Śląka
wierność Polsce w domu Józefa Szydło w
7 kolegami. W domu tym odbywano zebrania
nia się bronią maszynową, dostarczaną przez
ora Por

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

Zeskanuj kod i wejdź na stronę!

WIRTUALNY ALBUM

Urząd celny w Radzionkowie na granicy polsko-niemieckiej
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/2926/347

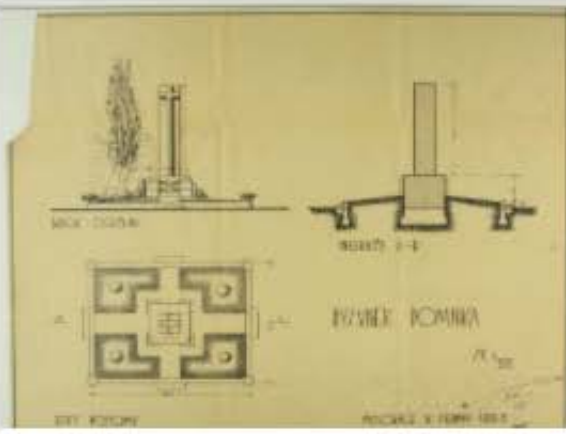
Członkowie Zarządu Kola i komendy placówek Związku Polskiej Organizacji Wojskowej powiatu lublinieckiego, 1939 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/2926/347

Członkowie Związku Polskiej Organizacji Wojskowej powiatu lublinieckiego, 1939 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/2926/347

Uczestnicy III powstania śląskiego, 27 V 1921 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/1191/109849

Projekt powstańczego pomnika w Mysłowicach, sierpień 1936 r.
Archiwum Państwowe w Katowicach, sygn. 12/27/2053/28

Projekt pomnika zgłoszony na konkurs zorganizowany w 1936 r. w Katowicach, mający połączyć pamięć po zmarłym Marszałku Józefie Piłsudskim i czyn powstańcy
Archiwum Państwowe w Katowicach, sygn. 12/27/2062/023

Projekt pomnika powstańczego odsłoniętego 15 sierpnia 1938 r. w dzisiejszej dzielnicy Katowic, Józefowcu-Weimowcu, widoczny na pocztówce wydanej w celu zgromadzenia środków na budowę
Archiwum Państwowe w Katowicach, sygn. 12/81/126/64

Grupa członków oddziału ZPSL i OMP z Bierunia Starego pod miejscowym pomnikiem powstańczym na Rynku
Archiwum Państwowe w Katowicach, sygn. 12/180/137/08

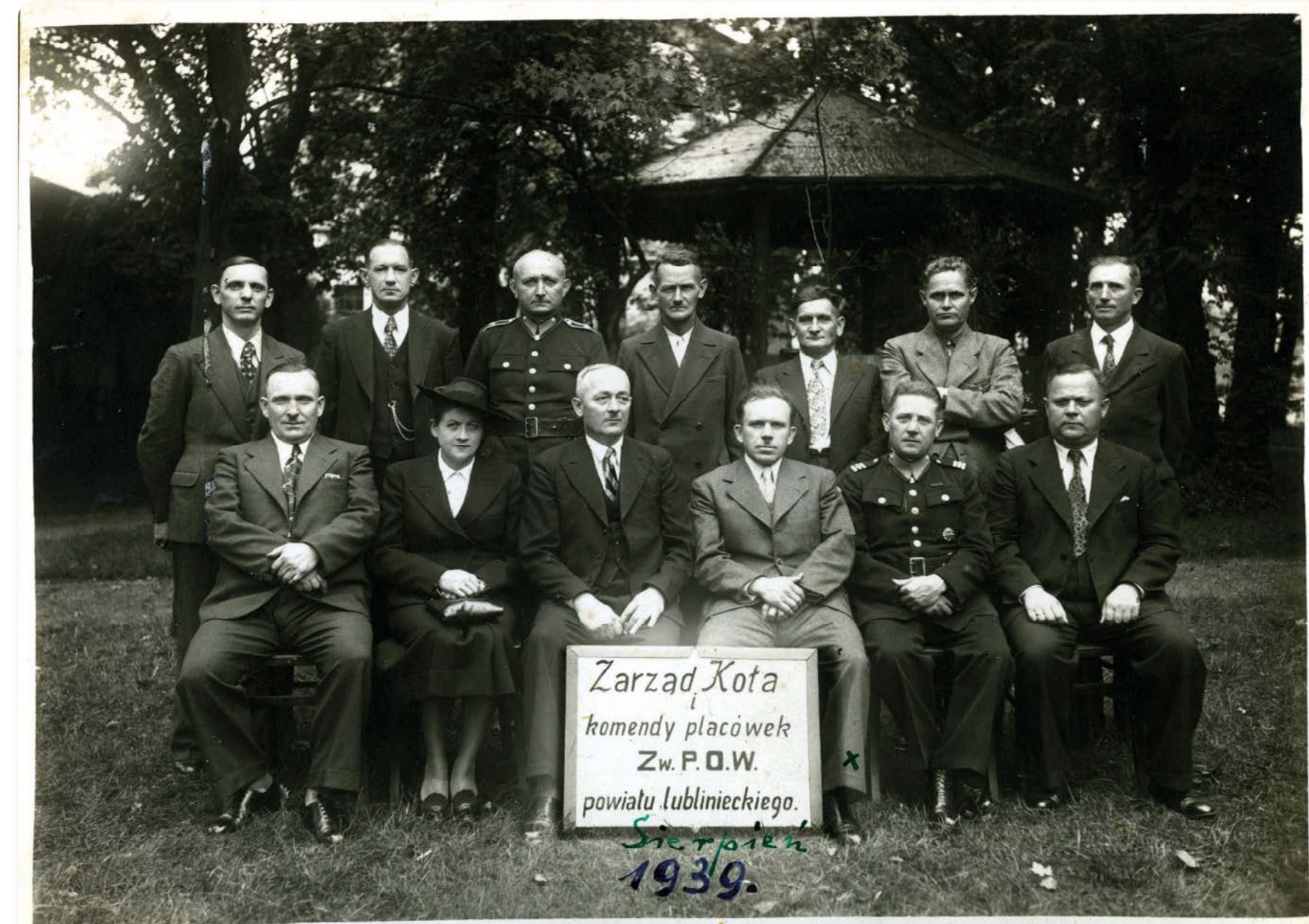
Grupa powstańców z Zaborza walczących w zabrzańskim 12. pułku im. S. Czarneckiego pod dowództwem kpt. Pawła Cymasa. Od lewej: Alfons Krieger, Wojciech Wójcik, Jan Szyma, Ryszard Duda, Michał Morciszek, Filip Gwoździł.
Archiwum Państwowe w Katowicach, sygn. 12/180/750/1

Proponujemy Ci podróż wehikułem czasu - obejrzyj zdjęcia uczestników powstań śląskich oraz wydarzeń związanych z tamtym okresem. Specjalnie wybraliśmy je na tę okazję z zasobu Archiwów Państwowych w Opolu i Katowicach oraz Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Zapraszamy!

Urząd celny w Radzionkowie na granicy polsko-niemieckiej
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/2926/347

Członkowie Zarządu Kola i komendy placówek Związku Polskiej Organizacji Wojskowej powiatu lublinieckiego, 1939 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/2926/347

Członkowie Związku Polskiej Organizacji Wojskowej powiatu lublinieckiego, 1939 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/2926/347

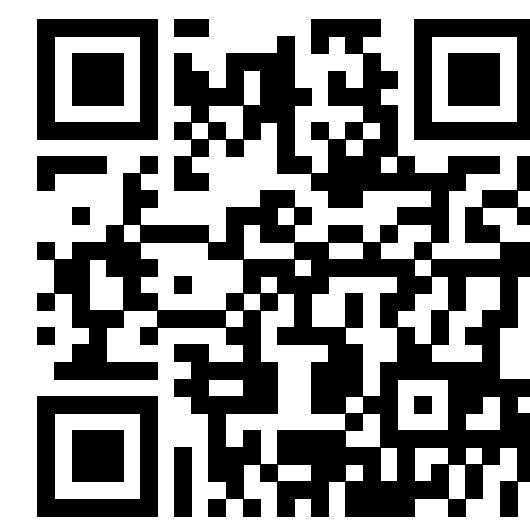
Uczestnicy III powstania śląskiego, 1921 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/1191/109520

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

Zeskanuj kod i wejdź na stronę!

WIRTUALNY ALBUM

Uczestnicy III powstania śląskiego, 27 V 1921 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/1191/109849

Pluton powstańczy Marcina Poprawy wchodzący w skład
Grupy Północnej Podgrupy Butrym, Glinica, 1921 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/2926/343/2

Dowództwo Grupy Fryderyka Woźniaka,
Toszek, lipiec 1921 r. (dr Feliks Urbanowicz,
Józef Mościcki-Wieczorek, Wieleżyński,
Fryderyk Woźniak, Jerzy Łapiński)
Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/2926/341/3

*Dłoo Grupy Woźniaka
H. K. W. P.*

Sztab IV baonu Fryderyka Woźniaka, Toszek, lipiec 1921 r.
Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/2926/341/2

Grupa powstańców z powiatu raciborskiego, maj 1921 r.
Na tablicy specyficzny dla języka tych lat na Górnym Śląsku
napis: 1921 Mai Powstańcze Gorno Ślanscy
Archiwum Państwowe w Katowicach, sygn. 12/1793/Z-II-402/1

Powstańcza placówka
na północnych peryferiach Olesna.
Na zdjęciu wśród stojących:
dr Zdzisław Londoński
(z białą opaską na ramieniu),
wśród siedzących:
Kocur, por. Radlicki,
dowódca baonu „Kalina”
Stanisław Adamowicz
Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/2926/448/6

Oryginalny wóz pancerny „Powstaniec” zaprezentowany na ulicach Katowic
z okazji 15. rocznicy wybuchu III powstania śląskiego
Archiwum Państwowe w Katowicach, sygn. 12/27/21/75

Oficerowie powstańczego baonu „Kalina”. Na zdjęciu wśród stojących:
por. Szuster, komendant Olesna Stanisław Szkudlarz, adiutant dowódcy baonu dr Zdzisław Londoński,
por. Michalik. Wśród siedzących: por. Radlicki, dowódca baonu Stanisław Adamowicz
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/2926/448/5

